

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI KOMİTESİ'NİN 4 NO'LU GENEL YORUMU: CİNSİYETLER ARASI EŞİTLİK^{8,9}

Cinsiyetler Arası Eşitlik (Madde 3)

On Üçüncü Oturum, 1981

1. Sözleşme'nin¹⁰ 3. maddesine göre, Taraf Devletler Sözleşme'de yer alan bütün medeni ve siyasi haklardan erkeklerin ve kadınların eşit yararlanmasını güvence altına almakla yükümlüdürler. Ancak birçok Taraf Devletin raporunda bu konuya yeterince değinilmemiş olması konuyla ilgilenme ve özellikle de aşağıdaki iki nokta üzerinde durma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

2. Öncelikle, Sözleşme'nin 3. maddesi, 2. maddesinin 1. fıkrası ve 26. maddesi cinsiyet de dahil olmak üzere, birçok alanda ayrımcılığın önlenmesine yönelik olarak sadece koruma tedbirlerinin alınmasını değil aynı zamanda haklardan yararlanılmasını sağlayacak olumlu eylem (*affirmative action*) tedbirlerinin alınmasını da gerektirmektedir. Bu bağlamda, sadece yeni kanunlar kabul etmek yeterli değildir. Uygulamada, kadınların rolleriyle ilgili yasama tedbirlerine ek olarak alınacak diğer tedbirlerin tespiti veya 3. madde çerçevesinde kesin ve pozitif yükümlülüklerle işlerlik kazandırılması ve aynı zamanda gelişmelerin takibi, karşılaşılan zorluklar ve diğer faktörlerin de belirlenmesi açısından daha fazla bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır.

3. İkinci olarak, Taraf Devletlerin söz konusu madde çerçevesindeki pozitif yükümlülüğü, Sözleşme'de yer almayan konuları düzenleyecek ancak Sözleşme ile tanıyan hakları ters yönde etkileyecek yasal ve idari düzenlemeler üzerinde kaçınılmaz bir etki doğurabilir. Bu konudaki pek çok örnekten biri; erkek ve kadın vatandaşlar arasında farklılık gözetilen göç kanunlarının, kadının devletin vatandaş olmaması bir kimseyle evlenme veya kamusal bir makama sahip olma hakkı gibi hakları açısından yaratabileceği ters etkinin derecesidir.

4. Komite, kadınlar ve erkekler açısından farklı uygulamalara yer veren yasal düzenlemeleri ve diğer tedbirleri gözden geçirme konusunda özel olarak görevlendirilmiş kurum veya kuruluşların, söz konusu düzenleme ve tedbirlerin Sözleşme'deki haklar üzerinde ters etkiler yarattığı hallerde, erkek ve kadın arasında ayrım gözetildiği yö-

8 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi'nin 4 No'lu Genel Yorumu: Cinsiyetler Arası Eşitlik (*United Nations Human Rights Committee General Comment No. 4: Equality between the Sexes*) metninin orijinali için bkz. [http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/14424a74d091ad7cc12563ed0046a8f2?Opendocument](http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/14424a74d091ad7cc12563ed0046a8f2?Opendocument) (erişim: 28 Eylül 2009).

9 Bu belgenin İngilizceden Türkçeye çevirisi Lema Uyar tarafından yapılmıştır.

10 Bahsi geçen sözleşme Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'dir – ed.n.

nündeki tespitlerine Taraf Devletlerce özel önem verilmesi ve Taraf Devletlerin raporlarında söz konusu maddeyle ilgili tüm yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlayacak her tür tedbire ilişkin kesin bilgi vermeleri kaydıyla, Taraf Devletlere destek olma gereğini göz önünde bulundurmaktadır.

5. Komite, erkek ve kadınlara eşit haklar tanınması ile ilgili olarak uygulamadaki sorunların çözümünde tecrübelerin paylaşılması ve desteğin organize edilmesi ile gerçekleştirilebilecek uluslararası işbirliği imkânlarından daha fazla yararlanılması halinde, Taraf Devletlere mevcut yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde yardımcı olma olasılığını göz önünde bulundurmaktadır.